

بسم الله الرحمن الرحيم

www.ketab.ir

☐ تفسیر آموزشی
قرآن کریم

موضوع:

تفسیر: ۱۳۶ (قرآن: ۲۲)

گروه مخاطب:

- تخصصی (طلاب و دانشجویان)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۲۱۳

مسلسل انتشار (چاپ اول و با چاپ: ۵۷۶۹)

کتاب های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۴۵۱

کتاب های مرکز فرهنگ و معارف قرآن / ۱۲۰

صفوی، محمدرضا، ۱۳۳۷ -

تفسیر آموزشی قرآن کریم (بیان نکته های آیات بر پایه علوم بلاغی) / سید محمدرضا صفوی، تهران: نگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مرکز فرهنگ و معارف قرآن - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۹ -

ج: - مؤسسه بوستان کتاب: ۲۲۱۳. کتاب های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی: ۴۵۱. کتاب های مرکز فرهنگ و معارف قرآن:

(۱۴۰) (قرآن: ۳۲۱) تفسیر: (۱۳۶)

(ج: ۶) ۸ - ۱۴۶۱ - ۰۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - ۹۷۸ - ۰۹ - ۰۷۶۰ - ۳ (دوره) / ISBN 978-964-09-0760-3

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

Sayyid Muhammad-Reza Safavi. An Educational Exegesis of The Holy

ص.ع. به انگلیسی:

Quran

کتاب نامه.

۱. تفاسیر شیعه - قرن ۱۴ - راهنمای آموزشی. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. معاونت پژوهشی. پژوهشگاه

علوم و فرهنگ اسلامی. مرکز فرهنگ و معارف قرآن. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان.

د. عنوان: بیان نکته های آیات بر پایه علوم بلاغی.

۲۹۷ / ۱۷۹

ت ۷ / ۹۸ BP

شماره کتاب شناسی ملی: ۲۴۳۲۶۵۸

۱۳۹۴

تفسیر آموزشی قرآن کریم

جلد ششم

(بیان نکته‌های آیات بر پایه علوم بلاغی)

سید محمد رضا صفوی

تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

مرکز فرهنگ و معارف قرآن

بوستنگ
۱۳۹۲

تفسیر آموزشی قرآن کریم / ج ۶ (نکته‌های آیات بر پایه علوم بلاغی)

- نویسنده: سید محمد با صفوی
- تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / مرکز فرهنگ و معارف قرآن
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی - حوزه علمیه قم)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۲ • شمارگان: ۱۰۰۰ • پیم: ۱۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

- ♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفاییه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۳۷۷۴۲۱۵۵-۷، فکس: ۳۷۷۴۲۱۵۵، تلفن پخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶
- ♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)
- ♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، میدان فلسطین، خ طوس، کوچه تبریز، پلاک ۳۰، تلفن: ۸۸۹۵۶۹۲۲
- ♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۲۲۳۳۶۷۲
- ♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه رامانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰
- ♦ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما ساحل، تلفن: ۲۲۲۱۷۱۲
- ♦ فروشگاه کودک و نوجوان: قم، چهارراه شهدا، نیش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۸۳۷۱۰۲
- ♦ پخش یکتا (پخش کتب اسلامی و انسانی)، تهران، خ انقلاب، بین ابوریحان و فلسطین، بن بست سروش، پلاک ۴، تلفن: ۶۶۹۷۳۲۰۳

آرامگاه شهیدان و شهدای انقلاب اسلامی (سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران) - تهران

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: <http://www.bustaneketab.com>

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

• اعضای شورای بررسی آثار: دبیر شورای کتاب: جواد انگر • همکاران مرکز فرهنگ و معارف قرآن: چکیده عربی: ولی قربانی • چکیده انگلیسی: فائزه اسماعیلی • فیبا: مصطفی محفوظی • مسئول واحد حروفنگاری: احمد مؤتمنی • اصلاحات حروفنگاری: مهدیه قرباندوست • صفحه‌آرایی: حسین محمدی و احمد مؤتمنی • کارشناس و کنترل نمونه‌خوانی و بازخوانی نهایی متن: محمدجواد مصطفوی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی‌منش • کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: حسین میرزایی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی • اداره آماده‌سازی: حمیدرضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی.

رئیس مؤسسه
اسماعیل اسماعیلی

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه مرکز فرهنگ و تفریح قرآن
۱۴	تدوین تفسیر امرزشی
۱۵	نمایی از مراحل تفسیر امرزشی
۱۶	ویژگی های این مجموعه تفسیری
۱۷	پیش نیازهای هر یک از مراحل شش گانه
۱۸	سپاس و قدردانی
۲۱	مقدمه مؤلف
۲۳	درس اول: آیات ۱۴۸ تا ۱۵۲
۲۳	آیه ۱۴۸ / ترجمه
۲۶	آیه ۱۴۹ / ترجمه
۲۹	آیه ۱۵۰ و ۱۵۱ / ترجمه
۳۳	آیه ۱۵۲ / ترجمه
۳۶	درس دوم: آیات ۱۵۳ تا ۱۵۶
۳۶	آیه ۱۵۳ / ترجمه
۴۱	آیه ۱۵۴ / ترجمه

۴۴	آیه ۱۵۵ / ترجمه
۴۹	درس سوم: آیات ۱۵۷ تا ۱۶۱
۴۹	آیه ۱۵۷ / ترجمه
۵۳	آیه ۱۵۹ / ترجمه
۵۵	آیه ۱۶۰ / ترجمه
۵۷	آیه ۱۶۱ / ترجمه
۶۱	درس چهارم: آیات ۱۶۱ تا ۱۶۴
۶۱	آیه ۱۶۲ / ترجمه
۶۵	آیه ۱۶۳ / ترجمه
۷۶	آیه ۱۶۴ / ترجمه
۷۹	درس پنجم: آیات ۱۶۵ تا ۱۷۰
۷۹	آیه ۱۶۵ / ترجمه
۸۲	آیه ۱۶۶ / ترجمه
۸۵	آیه ۱۶۸ / ترجمه
۸۷	آیه ۱۷۰ / ترجمه
۹۰	درس ششم: آیات ۱۷۱ تا ۱۷۳
۹۰	آیه ۱۷۱ / ترجمه
۹۵	آیه ۱۷۲ / ترجمه
۹۸	آیه ۱۷۳ / ترجمه
۱۰۱	درس هفتم: آیات ۱۷۴ تا ۱۷۶
۱۰۱	آیه ۱۷۴ / ترجمه
۱۰۳	آیه ۱۷۵ / ترجمه

آیه ۱۷۶ / ترجمه ۱۰۵

سورة مائده

درس هشتم: آیات ۱ و ۲ ۱۱۳

آیه ۱ / ترجمه ۱۱۳

آیه ۲ بخش اول / ترجمه ۱۱۷

آیه ۲ بخش دوم / ترجمه ۱۲۱

درس نهم: آیات ۳ تا ۴ ۱۲۵

آیه ۳ بخش اول / ترجمه ۱۲۵

آیه ۳ بخش دوم / ترجمه ۱۳۰

آیه ۴ / ترجمه ۱۳۵

درس دهم: آیات ۵ تا ۶ ۱۴۰

آیه ۵ / ترجمه ۱۴۰

آیه ۶ بخش اول / ترجمه ۱۴۵

درس یازدهم: آیات ۶ تا ۸ ۱۵۰

آیه ۶ بخش دوم / ترجمه ۱۵۰

آیه ۷ / ترجمه ۱۵۵

آیه ۸ / ترجمه ۱۵۷

درس دوازدهم: آیات ۹ تا ۱۲ ۱۶۰

آیه ۹ و ۱۰ / ترجمه ۱۶۰

آیه ۱۱ / ترجمه ۱۶۳

آیه ۱۲ / ترجمه ۱۶۵

۱۷۰	درس سیزدهم: آیات ۱۳ تا ۱۵
۱۷۰	آیه ۱۳ / ترجمه
۱۷۵	آیه ۱۴ / ترجمه
۱۷۸	آیه ۱۵ / ترجمه
۱۸۱	درس چهاردهم: آیات ۱۶ و ۱۸
۱۸۱	آیه ۱۶ / ترجمه
۱۸۴	آیه ۱۷ / ترجمه
۱۸۷	آیه ۱۸ / ترجمه
۱۹۰	درس پانزدهم: آیات ۱۹ تا ۲۳
۱۹۰	آیه ۱۹ / ترجمه
۱۹۳	آیه ۲۰ / ترجمه
۱۹۵	آیه ۲۱ / ترجمه
۱۹۸	آیه ۲۲ / ترجمه
۲۰۰	آیه ۲۳ / ترجمه
۲۰۳	درس شانزدهم: آیات ۲۴ تا ۲۷
۲۰۳	آیه ۲۴ / ترجمه
۲۰۵	آیه ۲۵ / ترجمه
۲۰۹	آیه ۲۶ / ترجمه
۲۱۳	درس هفدهم: آیات ۲۸ تا ۳۱
۲۱۳	آیه ۲۸ / ترجمه
۲۱۶	آیه ۲۹ / ترجمه
۲۲۰	آیه ۳۱ / ترجمه

درس هجدهم: آیات ۳۲ تا ۳۴	۲۲۶
آیه ۳۲ / ترجمه	۲۲۶
آیه ۳۳ / ترجمه	۲۲۹
آیه ۳۴ / ترجمه	۲۳۴
درس نوزدهم: آیات ۳۵ تا ۳۹	۲۳۶
آیه ۳۵ / ترجمه	۲۳۶
آیه ۳۶ / ترجمه	۲۳۹
آیه ۳۷ / ترجمه	۲۴۱
آیه ۳۸ / ترجمه	۲۴۳
آیه ۳۹ / ترجمه	۲۴۶
درس بیستم: آیات ۴۰ تا ۴۱	۲۵۰
آیه ۴۰ / ترجمه	۲۵۰
آیه ۴۱ / ترجمه	۲۵۳
آیه ۴۱ / ترجمه	۲۵۹
درس بیست و یکم: آیات ۴۲ تا ۴۴	۲۶۲
آیه ۴۲ / ترجمه	۲۶۲
آیه ۴۳ / ترجمه	۲۶۵
آیه ۴۴ / ترجمه	۲۶۸
درس بیست و دوم: آیات ۴۵ تا ۴۷	۲۷۳
آیه ۴۵ / ترجمه	۲۷۳
آیه ۴۶ / ترجمه	۲۷۷
آیه ۴۷ / ترجمه	۲۸۰

۲۸۳	درس بیست و سوم: آیات ۴۸ تا ۵۰
۲۸۳	آیه ۴۸ / ترجمه
۲۹۰	آیه ۴۹ / ترجمه
۲۹۴	آیه ۵۰ / ترجمه
۲۹۷	درس بیست و چهارم: آیات ۵۱ تا ۵۴
۲۹۷	آیه ۵۱ / ترجمه
۳۰۱	آیه ۵۲ / ترجمه
۳۰۵	آیه ۵۳ / ترجمه
۳۰۹	درس بیست و پنجم: آیات ۵۴ تا ۵۹
۳۰۹	آیه ۵۴ / ترجمه
۳۱۴	آیه ۵۵ / ترجمه
۳۱۹	درس بیست و ششم: آیات ۵۶ تا ۶۰
۳۱۹	آیه ۵۶ / ترجمه
۳۲۱	آیه ۵۷ / ترجمه
۳۲۵	آیه ۵۸ / ترجمه
۳۲۷	آیه ۵۹ / ترجمه
۳۳۰	آیه ۶۰ / ترجمه
۳۳۴	درس بیست و هفتم: آیات ۶۱ تا ۶۴
۳۳۴	آیه ۶۱ / ترجمه
۳۳۶	آیه ۶۲ / ترجمه
۳۳۸	آیه ۶۳ / ترجمه
۳۴۰	آیه ۶۴ / ترجمه

۳۴۷	درس بیست و هشتم: آیات ۶۵ تا ۶۷
۳۴۷	آیه ۶۵ / ترجمه
۳۵۰	آیه ۶۶ / ترجمه
۳۵۴	آیه ۶۷ / ترجمه
۳۵۸	درس بیست و نهم: آیات ۶۸ تا ۶۹
۳۵۸	آیه ۶۸ / ترجمه
۳۶۲	آیه ۶۹ / ترجمه
۳۶۸	درس سی ام: آیات ۷۰ تا ۷۴
۳۶۸	آیه ۷۰ / ترجمه
۳۷۱	آیه ۷۱ / ترجمه
۳۷۵	آیه ۷۲ / ترجمه
۳۷۹	درس سی و یکم: آیات ۷۳ تا ۷۶
۳۷۹	آیه ۷۳ و ۷۴ / ترجمه
۳۸۲	آیه ۷۵ / ترجمه
۳۸۶	آیه ۷۶ / ترجمه
۳۹۰	درس سی و دوم: آیات ۷۷ تا ۸۱
۳۹۰	آیه ۷۷ / ترجمه
۳۹۳	آیه ۷۸ و ۷۹ / ترجمه
۳۹۶	آیه ۸۰ / ترجمه
۳۹۸	آیه ۸۱ / ترجمه

مقدمه مرکز فرهنگ و معارف قرآن

قرآن، تنها کتاب آسمانی است که از تحریف مصون مانده است. کلامی که در اوج فصاحت و بلاغت، هدایت و رستگاری را نوید می‌دهد.^۱

رمز و راز مکتوم عالم را باز می‌گوید.^۲ عالی‌ترین معارف غیب الهی را با آهنگی روح‌نواز به عالمیان هدیه می‌دهد.

قرآن، سرشار از حقایق است که آدمی جز در پرتو وحی، از آن حقایق بی‌نصیب می‌ماند. اندیشه‌های بلند، در اوج پرواز خویش با آسمان معارف آن بیگانه‌اند.^۳

اقتضای جهان‌شمولی و جاودانگی آیات الهی قرآن، این است که در تمامی اعصار، محور حل مشکلات و روشنی‌بخش ظلمت و جهل و حیرت گمراهی باشد؛ پیش‌رفت و تکامل علوم از طراوت و تازگی آن نکاهد و محوریت پیام آسمانی را مخدوش نسازد.

۱. ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّذِي هُمْ أَقْرَبُ وَيُخْرِجُهُمُ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾. (اسراء، آیه ۹).

۲. ﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ﴾. (نحل، آیه ۸۹).

۳. ﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ﴾. (زمر، آیه ۵۵).

۴. ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ﴾.

(آل عمران، آیه ۱۶۴).

از این رو، غفلت از این منبع نورانی انسان ساز، ستمی نابخشودنی در حق بشر به شمار می رود. قرآن، این منبع نورانی باید محور درسی علوم انسانی مراکز آموزشی به ویژه حوزه های علمیه قرار گیرد. این مهم آن گاه جامه عمل می پوشد که کتاب های آموزش تفسیر قرآن کریم به گونه ای تدوین شود تا دانش پژوه را گام به گام به حقایق قرآن نزدیک کند.

تدوین تفسیر آموزشی

از جمله کاستی های نظام آموزش کشور فقدان متون آموزشی در زمینه تفسیر قرآن کریم است؛ نیاز به تفسیر آموزشی برای سطوح مختلف مورد اتفاق مراکز آموزشی حوزه های علمیه و فقدان آن مایه تأسف می باشد. از آن جا که یکی از مواد درسی مرکز آموزش های تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم تفسیر قرآن کریم است، در راستای تأمین متون آموزشی مورد نیاز، تألیف متن تفسیر آموزشی قرآن کریم را از اولویت های خود قرار داده، اجرای آن را از پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی قم درخواست نمود.

مرکز فرهنگ و معارف قرآن از زیر مجموعه های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی این مهم را برعهده گرفت و گروه تفسیر ترتیبی و ترجمه قرآن موظف شد تا در این باره طرحی جامع ارائه دهد. پس از ترسیم طرح برای سطوح مختلف، نمونه هایی نیز آماده شد و در جلسات شورای علمی گروه به ریاست حجة الاسلام و المسلمین سیدعلی اکبر حسینی و با حضور حجة الاسلام و المسلمین آقای نبوی مسئول مرکز آموزش های تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم مورد بررسی قرار گرفت؛ پس از تکمیل و برطرف شدن کاستی ها و تصویب نهایی، تدوین آن بر عهده جناب حجة الاسلام و المسلمین سیدمحمد رضا صفوی نهاده شد.

نمایی از مراحل تفسیر آموزشی

مجموعه تفسیر آموزشی در شش مرحله ارائه می شود که هر مرحله به بُعدی از ابعاد آیات و یا به روشی از روش های تفسیری می پردازد.

مرحله نخست: در این مرحله به تناسب مخاطبان - که آشنایی چندانی با معانی واژه ها و چگونگی هیئت کلمات قرآن کریم ندارند و یا از تسلط و ورزیدگی لازم برخوردار نیستند - معنای مفردات همراه با تعیین هیئت کلمات و ویژگی های آنها بیان می شود.

مرحله دوم: در این مرحله جایگاه هر کلمه در جمله و جایگاه جمله در کلام بیان می شود.

آموزش این دو مرحله، دانش را بر دریافت معانی آیات با توجه به متفاهیم واژه ها و جایگاه آنها توانمند می سازد و افزون بر آن، دانش پژوه بر ادبیات (صرف و نحو) تسلط می یابد. بدیهی است که مراحل یادشده، تسلط بر معانی واژگان و آگاهی از هیئت کلمات (نخستین گام و اساسی ترین مرحله از مراحل فهم و تفسیر می باشد. یادآور می شود، افزون بر بیان معنای لغات و ساختار کلمات، ترجمه تحت اللفظی آیات و برخی نکات تفسیری بیان می شود.

مرحله سوم: در این مرحله استخراج نکته ها و پیام های آیات با توجه به علوم بلاغی مورد توجه و اهتمام قرار گرفته است. از این رو، در این مرحله افزون بر بیان واژگان جدید که در مراحل پیشین معانی آنها بیان نشده و بیان وجه اعرابی کلمات، که در فهم آیات ضرورت دارد، نکاتی از آیات بیان می شود که با توجه به علوم بلاغی قابل استفاده است.

دانش پژوه در این مرحله می آموزد که چگونه با به کارگیری علوم بلاغی، نکته ها و پیام های آیات را استخراج کند.

مرحله چهارم و پنجم: با توجه به روش‌های متعددی که در تفسیر قرآن کریم وجود دارد در این دو مرحله، تفسیر قرآن به قرآن و تفسیر ماثور، که از اساسی‌ترین روش‌های تفسیری می‌باشند، به صورت عملی آموزش داده می‌شود. مرحله چهارم به روش تفسیر قرآن به قرآن (تفسیر آیه‌ای با توجه و استناد به دیگر آیات) اختصاص یافته است و در مرحله پنجم روش تفسیر ماثور به کار گرفته می‌شود. دانش‌پژوه با آموزش مرحله چهارم شیوه تفسیر قرآن به قرآن را فرامی‌گیرد، و با آموزش مرحله پنجم شیوه تفسیر قرآن به سنت فرامی‌گیرد.

مرحله ششم: در این مرحله مباحث مراحل پیشین به کار برده می‌شود، ولی روی‌کرد اصلی در این مرحله اهتمام و توجه به مباحث اجتماعی - تربیتی قرآن کریم است.

در هر مرحله از مراحل پنج‌گانه در جزء قرآن کریم تفسیر می‌شود و هر جزء در یک مجلد تدوین و منتشر می‌گردد. هر مجلد در ۳۲ درس تنظیم شده و هر درس هشت تا یازده سطر قرآن را دربرمی‌گیرد. در مرحله ششم چهار جزء از قرآن کریم تفسیر می‌شود که در چهار مجلد ارائه خواهد شد.

ویژگی‌های این مجموعه تفسیری

در این اثر تلاش شده است تا همه مطالب بازگو شده به الفاظ قرآن و ساختار جملات آیات مستند باشد و از تأویل آیات و توجیه آن‌ها برخلاف ظاهرشان پرهیز شود. بدیهی است که قراین روشن درون قرآنی اعم از پیوسته و ناپیوسته که هر متکلمی می‌تواند به اتکای آن‌ها مراد خویش را بنمایاند نباید مورد غفلت قرار گیرد که در حقیقت آن‌گونه قراین خود شکل دهنده ظواهر هستند. توجه و رعایت این روش

تفسیری فراگیران قرآن را از فروافتادن به ورطه تفسیر، به رأی باز می دارد و نیز موجب می شود تفسیرهایی را که بر اساس آرای شخصی شکل گرفته و نظریات شخصی مفسر در آن ها نقش داشته است باز شناسد.

مستندات این تفسیر در لغت و سایر مسائل ادبی منابع اصیل و معتبر است. و در بخش هایی از این مجموعه تفسیری - به تناسب مخاطبان - مستندات بازگو شده تا دانش پژوه بیاموزد که در بحث های لغوی و مانند آن باید از متخصصان هر فن بهره گرفت و از استناد به منابعی که صاحبان آن ها در فن مربوط از اساتید آن فن نیستند پرهیز کرد.

● این مجموعه بر آن است که دانش پژوه قرآنی در فرایند آموزش، خود به اتکای ابزار تفسیر، مفاهیم آیات را دریابد و اساتید تنها او را در مسیر دریافت مفاهیم و معارف قرآنی راهنمایی می کنند.

● این اثر تفسیری متناسب با سطح علمی دانش پژوهان قرآنی تدوین یافته است و در هر مرحله همگام با ارتقای علمی آنان متن تفسیری نیز ارتقا می یابد تا مطالب ارائه شده نه فراتر از سطح علمی مخاطب باشد و نه فروتر از سطح آن ها.

● مرحله نخست این مجموعه علاوه بر تفهیم آیات به فراخور سطح علمی، دانش پژوه را بر علوم ادبی (صرف، نحو، معانی و بیان) تسلط می بخشد.

● آشنایی با متون تفسیری از نیازهای دانش پژوه قرآنی است. برای تأمین این نیاز، به فراخور سطح علمی مخاطبان، بخش هایی از متون تفسیری مختلف در این مجموعه گرده آمده است تا همراه با فراگیری مفاهیم قرآن، با متون تفسیری نیز آشنا شوند.

پیش نیازهای هر یک از مراحل شش گانه

پیش نیاز مرحله نخست: پیش نیاز این مرحله، روخوانی قرآن کریم و آشنایی با

اصطلاحات علم صرف می‌باشد. بنابر این، مخاطبان این مرحله، دانش‌پژوهانی هستند که روخوانی قرآن کریم را آموخته و کتاب‌های صرفی حوزه‌های علمیه و مانند آن را فرا گرفته‌اند و با اصطلاحات صرفی تا حدودی آشنا هستند.

پیش‌نیاز مرحله دوم: در مرحله دوم افزون بر فراگیری مرحله نخست، آشنایی با اصطلاحات علم نحو ضروری است.

پیش‌نیاز مرحله سوم: در مرحله سوم افزون بر فراگیری دو مرحله پیشین، آشنایی با قواعد و اصطلاحات علوم بلاغی ضروری و بایسته است.

پیش‌نیاز مرحله چهارم: در مرحله چهارم افزون بر فراگیری مراحل پیش‌گفته، آشنایی با اصطلاحات و قواعد رایج علم اصول ضروری و بایسته است.

پیش‌نیاز مرحله پنجم: در مرحله پنجم افزون بر فراگیری مراحل پیشین، آشنایی با قواعد و اصول کلی علم حدیث ضروری و بایسته است.

پیش‌نیاز مرحله ششم: با توجه به ترتب مطالب بیان شده در هر یک از مراحل، برای مرحله ششم فراگیری پنج مرحله پیشین لازم است.

آنچه پیش‌رو دارید، متن آموزشی جزء ششم قرآن کریم از این مجموعه است که به جامعه قرآن‌پژوهان تقدیم می‌شود.

سیاس و قدردانی

بر خود لازم می‌دانم از همه کسانی که در شکل‌گیری این اثر نقش ایفا کرده‌اند سپاس‌گزاری کنم از جمله: جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای نبوی، مسئول مرکز آموزش‌های تخصصی تبلیغ حوزه علمیه قم، جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای سیدعلی اکبر حسینی، مسئول گروه تفسیر ترتیبی و ترجمه مرکز فرهنگ و معارف قرآن، حجة الاسلام والمسلمین یعقوب جعفری، حجة الاسلام والمسلمین محمدرضا انصاری، محلاته، حجة الاسلام والمسلمین علم اسلام، و دکتر

محمد کاظم شاکر اعضای محترم شورای پژوهشی گروه تفسیر ترتیبی و ترجمه قرآن. نظارت این اثر را حجة الاسلام والمسلمین سیدعلی اکبر حسینی و حجة الاسلام والمسلمین سجاد دین پرستی صالح بر عهده گرفتند و کاستی ها و اشکال هایی را یافته و بر اتقان کار افزودند، و نیز از فاضل محترم سیدعلی هاشمی که این اثر را بازخوانی کرده و نکاتی را یادآور شدند که اتقان بیشتر کار را در پی داشت قدردانی می شود. و سرانجام از جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای سید محمد رضا صفوی که تألیف این اثر را بر عهده گرفتند و به خوبی از عهده انجام آن برآمدند قدردانی می کنم. هم چنین از حمایت های بی دریغ ریاست محترم دفتر تبلیغات اسلامی حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای احمد واعظی - دام مجده - و ریاست محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی حضرت حجة الاسلام والمسلمین آقای توسلی - دام مجده - سپاس گزاری می نمایم. در پایان توفیق همگان را در انجام مراحل بعدی این تفسیر از خدای متعال خواستارم.

محمد صادق یوسفی مقدم

مدیر مرکز فرهنگ و معارف قرآن